

SPLOŠNA MATURA IZ PREDMETA SLOVENŠČINA V LETU 2014

Poročilo DPK SM za slovenščino

Vsebina

1	Struktura kandidatov.....	2
1.1	Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih	3
1.2	Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz slovenščine – primerjava po letih.....	4
1.3	Podrobnejša struktura pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2014	6
2	Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2014 ..	7
2.1	Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah.....	7
2.2	Meje med ocenami.....	9
2.3	Porazdelitev dosežkov po točkovnih ocenah	10
3	Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2014	12
4	Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM	14
4.1	Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita	14
4.2	Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita	15
4.3	Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih.....	15
4.4	Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov	23
4.5	Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah.....	23
5	Zunanje ocenjevanje in ugovori.....	25
5.1	Zunanje ocenjevanje	25
5.2	Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene.....	25
6	Povzetek	27
6.1	Ocena uspeha kandidatov	27
6.2	Ocena kakovosti izpitnih pol.....	27
6.3	Druge ugotovitve	28

Avtorja:

Brane Šimenc, glavni ocenjevalec za slovenščino

dr. Hotimir Tivadar, predsednik DPK SM za slovenščino

Poročilo je potrdila DPK SM za slovenščino na svoji 16. redni seji 03. 10. 2014.

Ljubljana, november 2014

1 Struktura kandidatov

Statistične podatke za kandidate, ki so se udeležili **spomladanskega izpitnega roka splošne mature**, prikazujemo ločeno glede na njihovo strukturo:

a) **referenčno skupino SM** predstavljajo redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura (brez kandidatov z maturitetnim tečajem, 21-letnikov, odraslih in poklicnih maturantov). Na dosežkih te skupine se postavljajo tudi meje med ocenami.

Okrajšava: ref. skup. SM;

b) **kandidate SM** (ref. skup. SM + ostali SM) predstavljajo tisti, ki opravljajo splošno matura (brez kandidatov poklicne mature, ki opravljajo posamezni izpit splošne mature). To so:

- referenčna skupina SM (redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura) in
- **ostali SM**, to so:
 - kandidati z maturitetnim tečajem,
 - 21-letniki,
 - odrasli,
 - kandidati, ki popravljajo eno ali dve negativni oceni,
 - kandidati, ki opravljajo SM ponovno v celoti,
 - kandidati, ki opravljajo SM v dveh delih, in
 - kandidati, ki izboljšujejo oceno.

Okrajšava: kandidati SM;

c) **kandidate PM** (kandidati poklicne mature s posameznim izpitom pri splošni maturi) predstavljajo tisti, ki ob poklicni maturi (štirje predmeti) dodatno opravljajo posamezni izpit SM.

Okrajšava: kandidati PM.

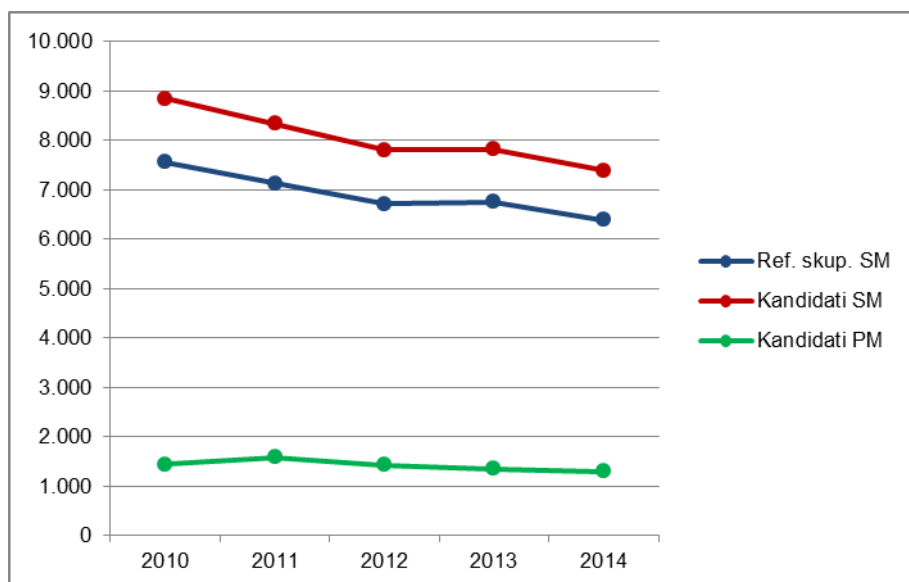
1.1 Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih

Preglednica 1.1.1 in slika 1.1.1 prikazujeta primerjavo števila udeleženih kandidatov v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2010 do 2014. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2010–2014

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2010	7.561	8.844	1.441
2011	7.138	8.343	1.584
2012	6.715	7.808	1.428
2013	6.759	7.826	1.346
2014	6.396	7.389	1.294

Slika 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2010–2014

Vir: Državni izpitni center 2014

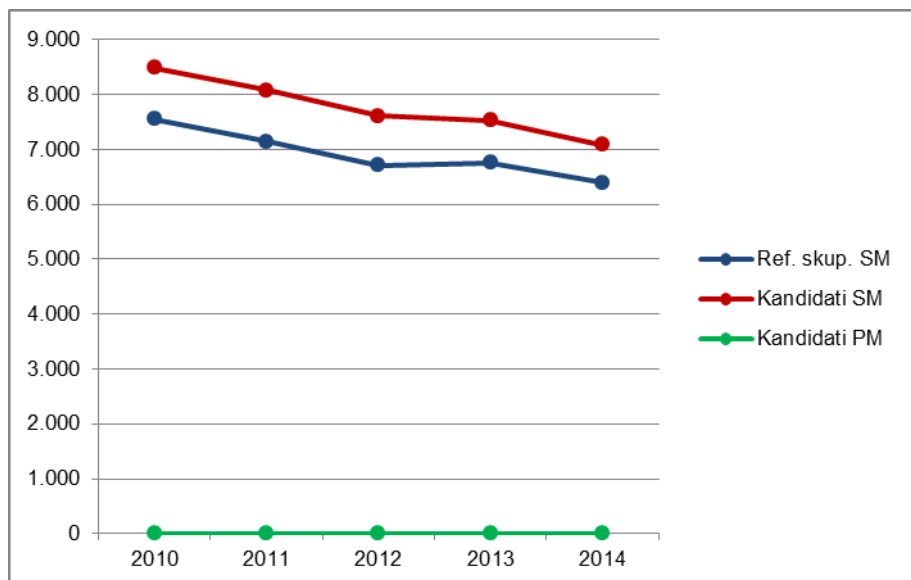
1.2 Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz slovenščine – primerjava po letih

Preglednica 1.2.1 in slika 1.2.1 prikazujeta primerjavo števila kandidatov, ki so opravljali slovenščino v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2010 do 2014. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2010–2014

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2010	7.549	8.491	0
2011	7.141	8.078	0
2012	6.709	7.611	0
2013	6.756	7.529	0
2014	6.392	7.089	0

Slika 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz slovenščina po strukturi – spomladanski izpitni roki 2010–2014

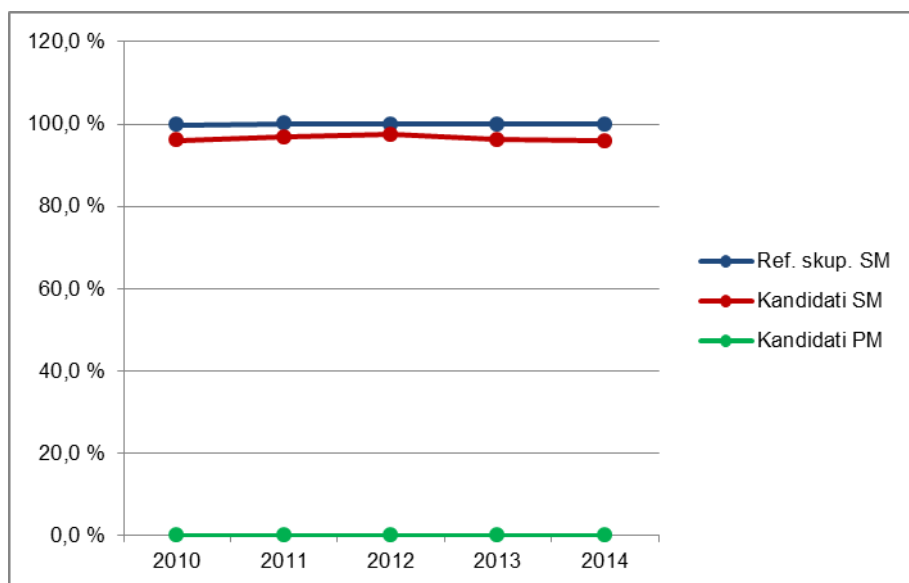
Vir: Državni izpitni center 2014

Preglednica 1.2.2 in slika 1.2.2 prikazujeta primerjavo deleža kandidatov, ki so opravljali slovenščino (preglednica 1.2.1), glede na udeležene kandidate v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2010 do 2014 (preglednica 1.1.1). Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2010–2014

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2010	99,8 %	96,0 %	0,0 %
2011	100,0 %	96,8 %	0,0 %
2012	99,9 %	97,5 %	0,0 %
2013	100,0 %	96,2 %	0,0 %
2014	99,9 %	95,9 %	0,0 %

Slika 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz slovenščina po strukturi – spomladanski izpitni roki 2010–2014

Vir: Državni izpitni center 2014

1.3 Podrobnejša struktura pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2014

Preglednica 1.3.1 in slika 1.3.1 prikazujeta število in delež kandidatov, ki so opravljali izpit splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2014. Podatki so prikazani po strukturi kandidatov. (Redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura in predstavljajo referenčno skupino SM, so dodatno razdeljeni tudi na izobraževalne programe.)

Preglednica 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2014

	Število	Delež
Splošna gimnazija	4.977	70,2 %
Klasična gimnazija	289	4,1 %
Gimnazija	5.266	74,3 %
Tehniška gimnazija	450	6,3 %
Ekonomska gimnazija	415	5,9 %
Umetniška gimnazija	261	3,7 %
Strokovna gimnazija	1.126	15,9 %
Ref. skup. SM	6.392	90,2 %
Ostali SM	697	9,8 %
Kandidati SM	7.089	100,0 %
Kandidati PM	0	0,0 %

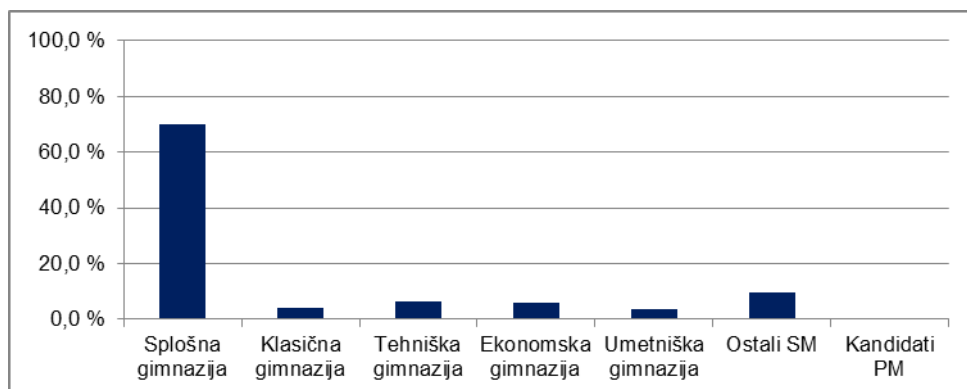
gimnazija = splošna gimnazija + klasična gimnazija

strokovna gimnazija = tehniška gimnazija + ekonomska gimnazija + umetniška gimnazija

ref. skup. SM = gimnazija + strokovna gimnazija

kandidati SM = ref. skup. SM + ostali SM

Slika 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2014

Vir: Državni izpitni center 2014

2 Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2014

2.1 Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah

Preglednica 2.1.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah pri slovenščini v spomladanskem izpitnem roku SM 2014 v posamezne razrede/intervale, ki obsegajo pet odstotnih točk (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.1.2 in slika 2.1.1 pa delež kandidatov, ki so dosegli manj odstotnih točk od zgornje meje razreda (tj. relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

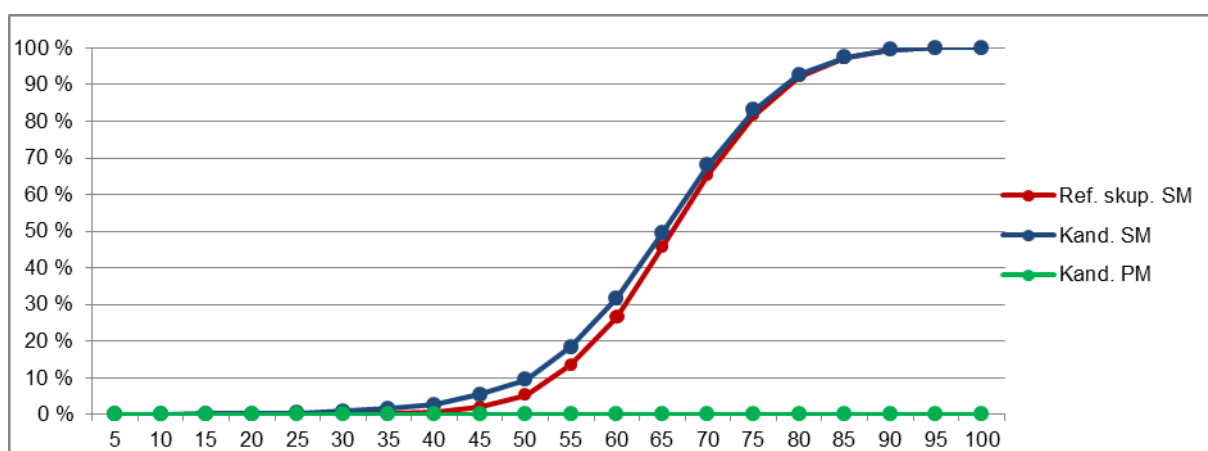
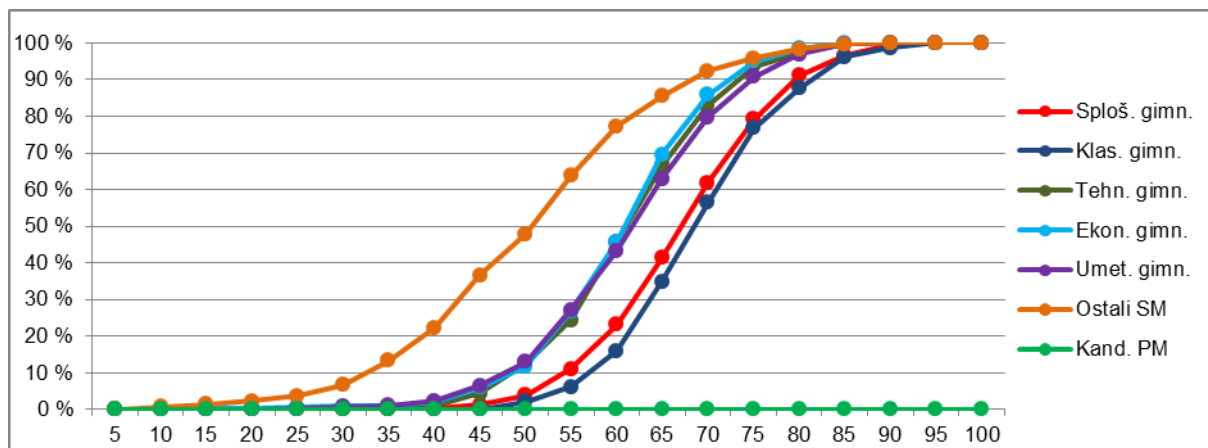
Preglednica 2.1.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
0-5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6-10	0	0	0	0	0	0	0	0	5	5	0
11-15	0	0	0	0	1	0	1	1	6	5	0
16-20	1	0	1	0	0	0	0	1	7	6	0
21-25	1	0	1	0	1	1	2	3	13	10	0
26-30	2	0	2	1	2	1	4	6	27	21	0
31-35	4	0	4	1	0	1	2	6	52	46	0
36-40	6	0	6	3	5	3	11	17	79	62	0
41-45	52	0	52	15	16	11	42	94	194	100	0
46-50	124	6	130	37	24	17	78	208	287	79	0
51-55	362	12	374	53	62	37	152	526	636	110	0
56-60	601	28	629	96	79	42	217	846	940	94	0
61-65	906	55	961	94	99	51	244	1.205	1.263	58	0
66-70	1.021	62	1.083	73	67	44	184	1.267	1.315	48	0
71-75	866	59	925	48	38	29	115	1.040	1.064	24	0
76-80	590	31	621	17	15	16	48	669	686	17	0
81-85	273	25	298	11	6	7	24	322	332	10	0
86-90	141	7	148	1	0	1	2	150	152	2	0
91-95	25	4	29	0	0	0	0	29	29	0	0
96-100	2	0	2	0	0	0	0	2	2	0	0
SKUPAJ	4.977	289	5.266	450	415	261	1.126	6.392	7.089	697	0

Preglednica 2.1.2: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
5	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
10	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	-
15	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	-
20	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	2 %	-
25	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	4 %	-
30	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	1 %	1 %	0 %	1 %	7 %	-
35	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	1 %	1 %	0 %	2 %	13 %	-
40	0 %	0 %	0 %	1 %	2 %	2 %	2 %	1 %	3 %	22 %	-
45	1 %	0 %	1 %	4 %	6 %	7 %	6 %	2 %	5 %	37 %	-
50	4 %	2 %	4 %	13 %	12 %	13 %	12 %	5 %	9 %	48 %	-
55	11 %	6 %	11 %	24 %	27 %	27 %	26 %	13 %	18 %	64 %	-
60	23 %	16 %	23 %	46 %	46 %	43 %	45 %	27 %	32 %	77 %	-
65	41 %	35 %	41 %	67 %	70 %	63 %	67 %	46 %	49 %	86 %	-
70	62 %	56 %	62 %	83 %	86 %	80 %	83 %	65 %	68 %	92 %	-
75	79 %	77 %	79 %	94 %	95 %	91 %	93 %	82 %	83 %	96 %	-
80	91 %	88 %	91 %	97 %	99 %	97 %	98 %	92 %	93 %	98 %	-
85	97 %	96 %	97 %	100 %	100 %	100 %	100 %	97 %	97 %	100 %	-
90	99 %	99 %	99 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-
95	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-
100	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-

Slika 2.1.1: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Vir: Državni izpitni center 2014

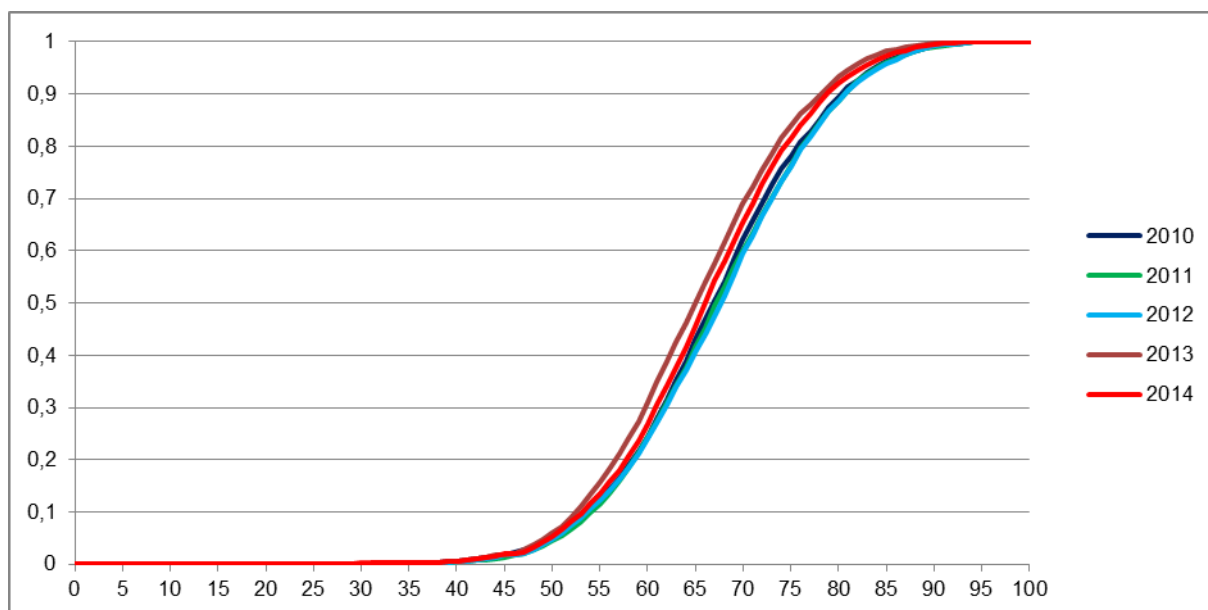
2.2 Meje med ocenami

Preglednica 2.2.1 prikazuje primerjavo mej med točkovnimi ocenami v letih od 2010 do 2014, slika 2.2.1 pa kumulativno frekvenčno porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah za referenčno skupino SM, na kateri se postavljajo meje med točkovnimi ocenami.

Preglednica 2.2.1: Meje med točkovnimi ocenami za zadnjih pet let

Leto	Točkovne ocene						
	2	3	4	5	6	7	8
2010	48	59	65	70	76	81	88
2011	48	59	65	70	76	81	88
2012	48	59	65	70	76	81	88
2013	47	57	63	68	74	79	85
2014	48	59	65	70	76	80	86

Slika 2.2.1: Kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah – referenčna skupina SM

Vir: Državni izpitni center 2014

2.3 Porazdelitev dosežkov po točkovnih ocenah

Preglednica 2.3.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah pri slovenščini v spomladanskem izpitnem roku SM 2014 (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.3.2 in slika 2.3.1 pa delež kandidatov s posameznimi točkovnimi ocenami (tj. relativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

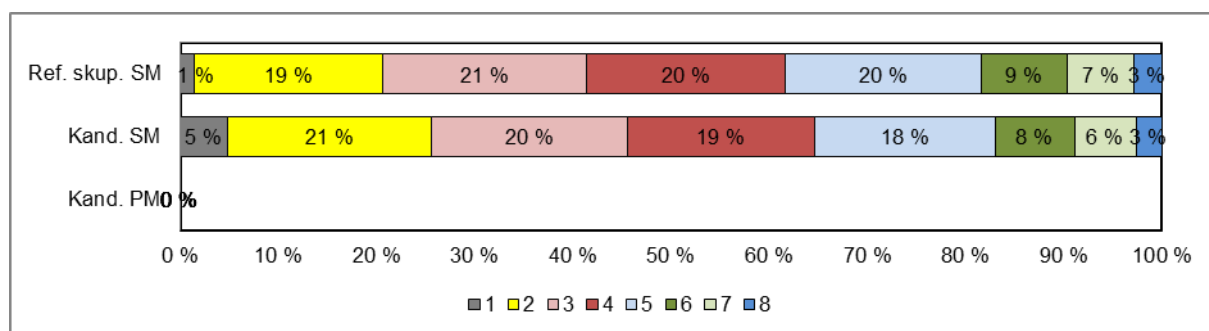
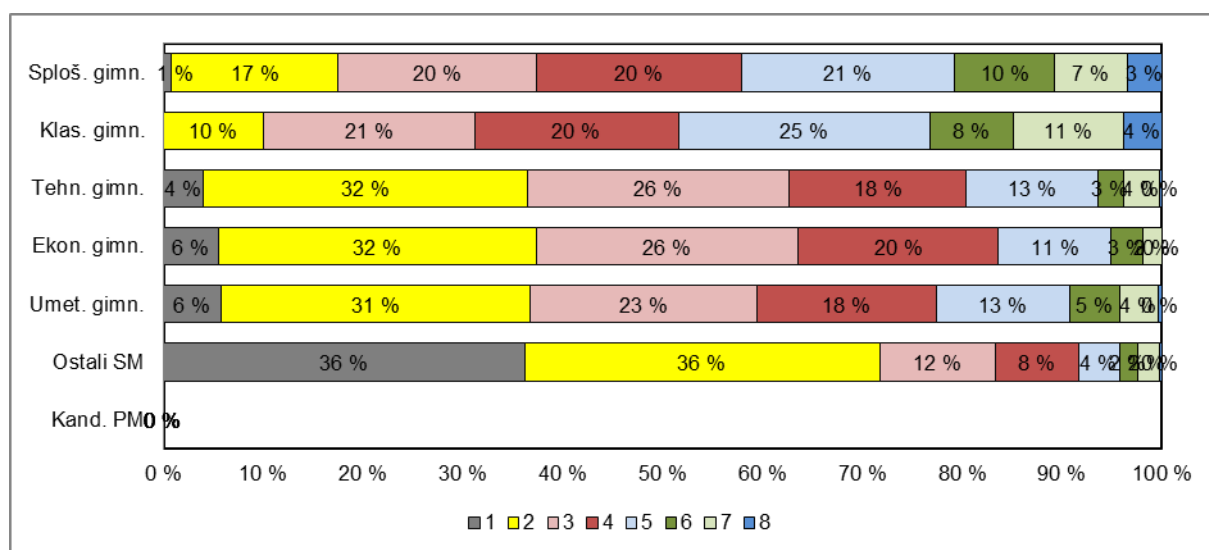
Preglednica 2.3.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	38	0	38	18	23	15	56	94	346	252	0
2	833	29	862	146	132	81	359	1.221	1.469	248	0
3	988	61	1.049	118	109	59	286	1.335	1.416	81	0
4	1.020	59	1.079	80	83	47	210	1.289	1.347	58	0
5	1.067	73	1.140	59	47	35	141	1.281	1.310	29	0
6	498	24	522	12	13	13	38	560	572	12	0
7	365	32	397	16	8	10	34	431	446	15	0
8	168	11	179	1	0	1	2	181	183	2	0
Uspešni	4.939	289	5.228	432	392	246	1.070	6.298	6.743	445	0
Skupaj	4.977	289	5.266	450	415	261	1.126	6.392	7.089	697	0

Preglednica 2.3.2: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	1 %	0 %	1 %	4 %	6 %	6 %	5 %	1 %	5 %	36 %	-
2	17 %	10 %	16 %	32 %	32 %	31 %	32 %	19 %	21 %	36 %	-
3	20 %	21 %	20 %	26 %	26 %	23 %	25 %	21 %	20 %	12 %	-
4	20 %	20 %	20 %	18 %	20 %	18 %	19 %	20 %	19 %	8 %	-
5	21 %	25 %	22 %	13 %	11 %	13 %	13 %	20 %	18 %	4 %	-
6	10 %	8 %	10 %	3 %	3 %	5 %	3 %	9 %	8 %	2 %	-
7	7 %	11 %	8 %	4 %	2 %	4 %	3 %	7 %	6 %	2 %	-
8	3 %	4 %	3 %	0 %	0 %	0 %	0 %	3 %	3 %	0 %	-
Uspešni	99 %	100 %	99 %	96 %	94 %	94 %	95 %	99 %	95 %	64 %	-
Skupaj	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-

Slika 2.3.1: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Vir: Državni izpitni center 2014

3 Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2014

V preglednici 3.1 so zbrani splošni podatki (tj. statistike) o kandidatih, ki so opravljali izpit splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2014.

Preglednica 3.1: Splošni podatki o kandidatih pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2014

	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
Število kandidatov	4.977	289	5.266	450	415	261	1.126	6.392	7.089	697	0,00
Povprečni splošni uspeh pri SM*	20,12	22,15	20,24	17,40	16,13	17,81	17,03	19,73	19,64	16,72	-
Povprečni uspeh v 4. letniku SŠ	3,79	3,97	3,80	3,55	3,40	3,65	3,52	3,75	3,69	2,77	-
Povprečni uspeh v 3. letniku SŠ	3,73	3,88	3,74	3,54	3,51	3,76	3,58	3,71	3,66	2,85	-
Povprečna točkovna ocena pri predmetu SM	4,21	4,49	4,23	3,27	3,17	3,34	3,25	4,06	3,88	2,24	-
Povprečna originalna točkovna ocena pri predmetu SM**	4,21	4,49	4,22	3,26	3,16	3,33	3,24	4,05	3,87	2,22	-
Povprečno število odstotnih točk pri predmetu SM	67,36	69,23	67,46	61,47	60,74	61,60	61,23	66,37	64,81	50,50	-
Mediana odstotnega števila točk pri predmetu SM	67	69	68	61	61	62	62	66	66	51	-
Standardni odklon odstotnih točk pri predmetu SM	9,70	9,08	9,68	9,35	9,58	10,44	9,69	9,97	11,46	14,04	-
Povprečna ocena pri predmetu v 4. letniku SŠ	3,42	3,61	3,43	3,07	3,07	3,15	3,09	3,37	3,32	2,61	-
Povprečna ocena pri predmetu v 3. letniku SŠ	3,41	3,57	3,42	3,15	3,27	3,25	3,22	3,39	3,33	2,60	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in točkovne ocene pri predmetu SM*	0,77	0,77	0,77	0,71	0,75	0,72	0,72	0,77	0,77	0,72	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 4. letniku SŠ*	0,75	0,76	0,75	0,72	0,67	0,58	0,67	0,73	0,73	0,61	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 3. letniku SŠ*	0,69	0,76	0,69	0,67	0,56	0,58	0,61	0,67	0,67	0,55	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in uspeha v 4. letniku SŠ***	0,63	0,61	0,63	0,59	0,54	0,59	0,57	0,62	0,65	0,63	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in uspeha v 3. letniku SŠ***	0,63	0,61	0,63	0,59	0,54	0,59	0,57	0,62	0,65	0,63	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 4. letniku SŠ***	0,62	0,61	0,62	0,58	0,46	0,58	0,53	0,61	0,63	0,61	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 3. letniku SŠ***	0,58	0,57	0,58	0,54	0,49	0,55	0,52	0,57	0,59	0,54	-
Korelacija notranjega in zunanjega dela pri SM	0,37	0,31	0,36	0,35	0,40	0,36	0,37	0,38	0,46	0,40	-
Neuspešni s PP	0,76	0,00	0,72	4,00	5,54	5,75	4,97	1,47	4,88	36,15	-
Neuspešni brez PP	1,47	0,00	1,39	4,67	6,02	7,66	5,86	2,17	5,60	37,02	-

*Pri izračunu povprečnega splošnega uspeha pri SM so upoštevani samo uspešni kandidati (10 točk ali več). Enako velja tudi za korelacije s splošnim uspehom pri SM.

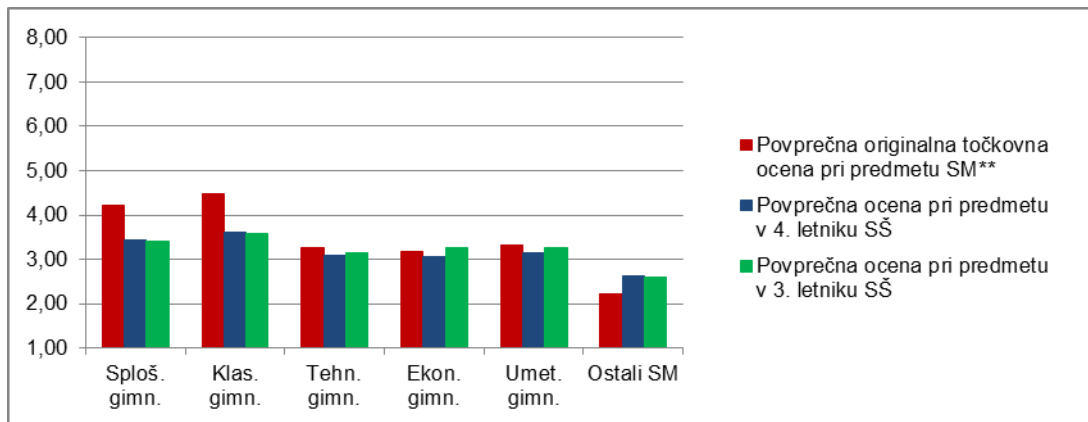
**Originalna točkovna ocena je ocena pri predmetu SM, izračunana iz odstotnih točk, brez upoštevanja PP (pogojno pozitivne) ali upoštevanja ocene iz prejšnjega roka.

***Korelacija z oceno pri predmetu SM se računa z originalno točkovno oceno pri predmetu SM.

Če je manj kakor 30 popolnih parov podatkov, se korelacija ne izračuna.

Slika 3.1 prikazuje primerjavo povprečne originalne točkovne ocene pri izpitu SM iz slovenščine in povprečnih ocen iz slovenščine v 4. in 3. letniku srednje šole. Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

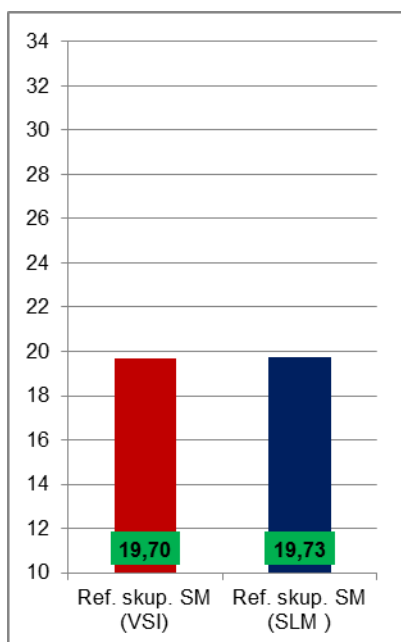
Slika 3.1: Povprečne (točkovne) ocene pri izpitu SM iz slovenščine

Vir: Državni izpitni center 2014

Slika 3.2 prikazuje primerjavo povprečnega splošnega uspeha vseh gimnazijcev, ki so v spomladanskem izpitnem roku 2014 prvič v celoti opravljali splošno maturo (ref. skup. SM – VSI), in gimnazijcev, ki so v tem izpitnem roku prvič v celoti opravljali izpit SM iz slovenščine (ref. skup. SM – SLM).

Slika 3.2: Povprečni splošni uspeh pri SM in pri izpitu SM iz slovenščine

Vir: Državni izpitni center 2014

4 Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM

4.1 Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita

Preglednica 4.1.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri zunanjem in notranjem delu izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2014.

Preglednica 4.1.1: Osnovni statistični podatki

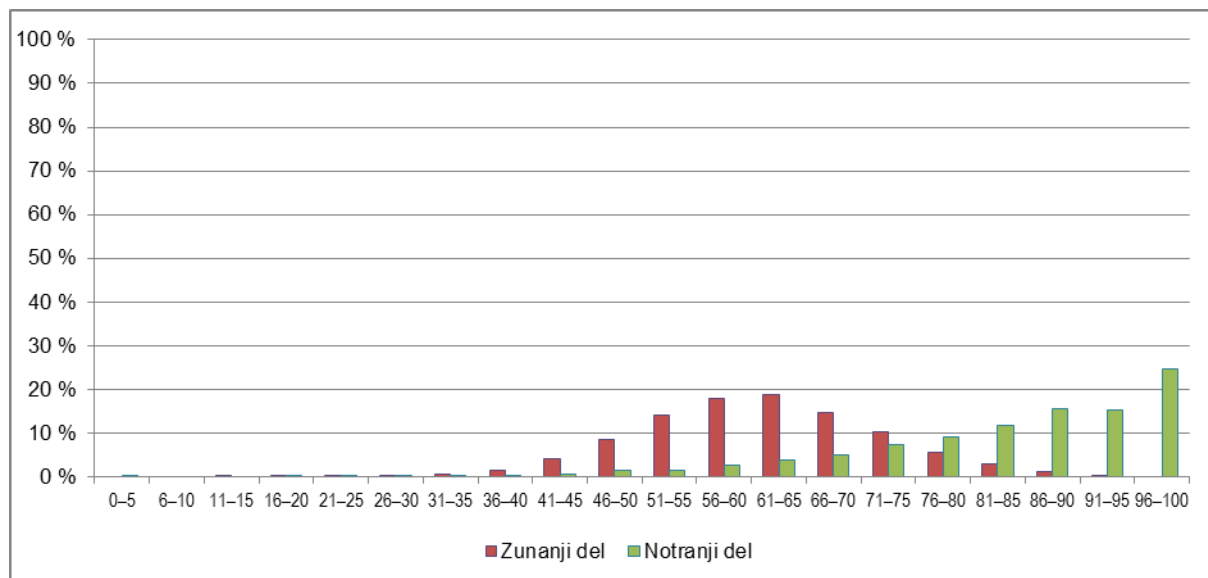
	Zunanji del	Notranji del
Število kandidatov	6.392	6.392
Povprečno število odstotnih točk	49,19	17,17
Standardni odklon odstotnih točk	8,54	2,83
Maksimalno število odstotnih točk	76,00	20,00
Povprečna težavnost	0,61	0,86

Preglednica 4.1.2 in slika 4.1.1 prikazujeta relativno frekvenčno porazdelitev referenčne skupine SM po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2014.

Preglednica 4.1.2: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Odstotki	Zunanji del	Notranji del
0–5	0 %	0 %
6–10	0 %	0 %
11–15	0 %	0 %
16–20	0 %	0 %
21–25	0 %	0 %
26–30	0 %	0 %
31–35	1 %	0 %
36–40	1 %	0 %
41–45	4 %	1 %
46–50	8 %	1 %
51–55	14 %	2 %
56–60	18 %	3 %
61–65	19 %	4 %
66–70	15 %	5 %
71–75	10 %	7 %
76–80	6 %	9 %
81–85	3 %	12 %
86–90	1 %	16 %
91–95	0 %	15 %
96–100	0 %	25 %
SKUPAJ	100 %	100 %

Slika 4.1.1: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Vir: Državni izpitni center 2014

4.2 Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita

Preglednica 4.2.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM po posameznih delih izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2014.

Preglednica 4.2.1: Osnovni statistični podatki po posameznih delih izpita

	Izpitna pola 1	Izpitna pola 2	Ustni izpit
Število kandidatov	6.392	6.392	6.392
Povprečno število odstotnih točk	30,66	18,52	17,17
Standardni odklon odstotnih točk	6,38	3,27	2,83
Maksimalno število odstotnih točk	50,00	30,00	20,00
Povprečna težavnost	0,61	0,62	0,86

4.3 Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih

Kandidati pišejo izpitno polo 1 (IP 1) in izpitno polo 2 (IP 2) ter opravljajo ustni izpit. IP 1 je šolski esej, razpravljalni ali razlagalni/interpretativni, ki ga kandidati pišejo na podlagi literarnih besedil iz razpisanega tematskega sklopa. IP 2 je razčlemba (neumetnostnega) izhodiščnega besedila in tvorjenje krajšega neumetnostnega besedila.

4.3.1 Izpitna pola 1

Kandidat s pisanjem šolskega eseja dokaže, da zna o besedilih izbranega tematskega sklopa po predloženih smernicah oblikovati koherentno, slogovno ustrezno in jezikovno pravilno besedilo.

Naslov tematskega sklopa za letošnjo splošno maturo je bil *Človek v svetu*. Na podlagi razpisanega sklopa, v katerem so bila štiri dramska besedila, in sicer W. Shakespeare, *Hamlet*, I. Cankar, *Kralj na Betajnovi*, F. Dürrenmatt, *Fiziki* in Drago Jančar, *Veliki briljantni valček*, so kandidati pisali razpravljalni

ali razlagalni/interpretativni esej. Za drugega je bil predložen še odlomek iz Cankarjeve drame *Kralj na Betajnovi*.

Nekaj statističnih indeksov po postavkah: št. kand.: 6.392; povprečno št. odstot. t.: 66,37; št. absolut. in relat. t.: 30,66: indeks težavnosti: 0,61; indeks objektivnosti: 0,62; 3. oc.: 554. 50 t. je doseglo 5 kandidatov.

4.3.1.1 Razpravljalni esej

Nekaj statističnih indeksov po postavkah: št. kand.: 6.263; povprečno št. odstot. t.: 66,23; št. absolut. in relat. t.: 30,57: indeks težavnosti: 0,61; indeks objektivnosti: 0,62; 3. oc.: 549.

Naslov: *Umor kot sredstvo za doseg cilja v Hamletu, Kralju na Betajnovi in Fizikih*. V postavki A so kandidati po navodilih za pisanje označili osrednje dramske like, Klavdija, Kantorja in Möbiusa, v B so pojasnili razloge za njihov zločin in primerjali, kako se spopadajo s posledicami zločina, in v C so se opredelili do njihovega ravnanja po storjenem zločinu.

Postavka A (IT = 0,74) za kandidate ni bila zahtevna, saj so se z vsebino problemskega vprašanja srečali že v šoli med pripravami na pisanje šolskega eseja. Kandidati so povprečno dosegli 6,69 od 9 možnih točk. Točke so izgubljali zaradi pomanjkljivih, enostranskih oznak ali zaradi obnavljanja dogajanja, povezanega z osrednjimi liki (nekakšno posredno označevanje). Postavka B (IT = 0,70) je bila zelo obsežna, saj je predvideno število možnih točk predstavljalo polovico vsebinskih pri IP 1. Točke so se odbijale, če so razloge za zločin le navedli, ne pa tudi pojasnili. Primerjava je bila kar zahtevna. Za polno število točk je morala vsebovati izražene sintetične ugotovitve o podobnostih in razlikah pri spopadanju s posledicami zločinov, domet teh pa je bil odvisen od kakovosti razčlenjevanja teh posledic; seveda je morala primerjava za polno število točk vključevati ravnanje vseh treh dramskih likov. Če primerjave ni bilo, ampak so bile posledice zločinov le predstavljene, se je taka delna rešitev točkovala do 5 t. Pri postavki C (IT = 0,42) so bili kandidati najmanj uspešni. Točke so izgubljali, ker niso natančno sledili zahtevi problemskega vprašanja. Povprečno so dosegli 2,54 t. od 6 možnih. Namesto da bi se kandidati opredelili do ravnanja osrednjih dramskih likov po storjenem zločinu, so moralizirali o nedopustnosti uboja kot sredstva za doseganje ciljev. S tem so zgrešili vsebino postavke in zato izgubili točke. Zaradi te postavke je uspeh celotnega eseja sicer nižji, vendar je (ne)sledenje zahtevi navodila ločilo boljše kandidate od povprečnih.

Indeks težavnosti za razpravljalni esej (0,61) kaže, da vsebinski del razpravljalnega eseja ni bil prezahteven; enak je lanskoletnemu. Zahtevnost postavk A in B je bila precej izenačena, v postavki C pa so bili kandidati manj uspešni, ker so nenatančno brali navodilo ali pa so ga poenostavili in s tem zgrešili njegovo vsebino. Pod spodnjo mejo IT-ja so kot običajno le dodatne točke za jezik (0,03) in vsebino (0,06).

Pri postavki *Jezik* se ocenjujejo jezikovna pravilnost, slog in zgradba. IT je pri posameznih postavkah zelo različen; za jezikovno pravilnost je 0,23, kar kaže na nizko splošno opismenjenost kandidatov, ta indeks konstantno pada, najvišji je pri zgradbi (0,86), za slog je nekje vmes (0,59).

Indeks ločljivosti/diskriminativnosti je pri vseh vsebinskih in jezikovnih postavkah ustrezen, precej uravnotežen in dosega povprečno vrednost 0,43.

Indeksa objektivnosti 0,80–0,90 pri tem tipu esejske naloge običajno ne dosegamo, povprečen je 0,62 (za 0,03 višji kot lani). Indeks objektivnosti je običajno najvišji pri jezikovni pravilnosti (0,60), najnižji pri zgradbi, ki ima tokrat najvišjo vrednost pri IT-ju.

4.3.1.2 Interpretativni/razlagalni esej

Nekaj statističnih indeksov po postavkah: št. kand.: 129; povprečno št. odstot. t.: 70,12; št. absolut. in relat. t.: 33,50; indeks težavnosti: 0,67; indeks objektivnosti: 0,81; 3. oc.: 5.

Predloženi odlomek za pisanje eseja je bil vzet iz Cankarjeve drame *Kralj na Betajnovi* (LJ: Mladinska knjiga, 2013. 75–78). Kandidati so po navodilih za pisanje skušali v postavki A označiti Kantorja in Maksa, kot se razodevata v odlomku, v B pojasniti, kako sta dogodka iz preteklosti (Kantor: »Takrat glejte /.../«; Maks: »/.../ kakor je zakričalo takrat /.../«) med seboj povezana in zakaj sta usodna za Nino in Maksa, v C ugotoviti vzroke, zaradi katerih se Ninina in Maksova čustva v drugem delu odlomka tako hitro spreminjajo, ter pojasniti, katera jezikovna in slogovna sredstva so kandidatu pomagala pri prepoznavanju čustev in kako, in v Č odlomek nasloviti in svojo izbiro utemeljiti.

Postavki A (IT = 0,79) so kandidati sledili najbolj uspešno med vsemi vsebinskimi postavkami. Točke so izgubljali, če so prepoznavanje značjskih lastnosti, kot se kažejo v odlomku, zamenjali z naučeno splošno oznako iz celotne drame. V postavki B (IT = 0,75) so bili nekoliko najmanj uspešni. Za umestitev odlomkov v celotno dramo je bilo potrebno natančno poznavanje vsebine celotnega dela, kar pa je bilo predpogoj za razlago, kako sta dogodka med seboj povezana. Postavka C (IT = 0,67) je za interpretativni esej značilno problemsko vprašanje, ki kandidata vodi v prepoznavanje in povezovanje vsebine, tokrat spreminjanje čustev, s funkcijo jezikovnih in slogovnih sredstev. Kandidati so izgubljali točke, če so razlago vzrokov za spreminjanje Nininih in Maksovih čustev z reducirali zgolj na vsebinsko obnovo odlomka. Pri pojasnjevanju, katera jezikovno-slogovna sredstva so mu pomagala pri prepoznavanju teh čustev in kako, je moral kandidat za polno število točk analizirati tri jezikovno-slogovna sredstva s pripadajočo vsebino na osnovni ali dve sredstvi na zahtevnejši ravni. Najmanj uspešni so bili kandidati v postavki Č (IT = 0,65), v kateri se seveda pričakuje koherenca med izbranim naslovom in ustrezno argumentirano utemeljitvijo. Pogosto so izbiro naslova utemeljevali na osnovi celotne drame, kar je prepolovilo predvideno število točk.

Indeks težavnosti (0,67) kaže, da vsebinski del interpretativnega eseja ni bil prezahteven in je za 0,06 višji kot pri razpravljalnem eseju. Razpon med indeksi vsebinskih postavk je ustrezen.

IT za jezik ne odstopa od predvidenih mej (0,10–0,90) in je v vseh postavkah nekoliko višji kot pri razpravljalnem eseju.

Indeks diskriminativnosti je ustrezen, v razponu 0,44–0,68.

Povprečni indeks objektivnosti (IO) je pri interpretativnem eseju običajno višji kot pri razpravljalnem, tokrat je 0,81, višji je za 0,19. Spet smo torej pri tem eseju dosegli ustrezen IO, nalog niso ocenjevali samo udeleženci moderacije.

Letos je razlagalni esej pisalo 2 % kandidatov, ki maturo opravljajo prvič, lani 6,41 %, predlani skoraj 14 %.

V primerjavi z razpravljalnim esejem ima razlagalni enako kot prejšnja leta boljše edukometrične indekse, pa tudi višji uspeh, saj je število odstotnih točk višje za 3,89 %, število absolut. in relat. t. pa za 2,93 %. Tudi v primerjavi z lanskim interpretativnim esejem je letošnji po številu relativnih in absolutnih točk višji za 1,1.

Komentar: Analiza IP 1 je pokazala primerljive rezultate s tistimi iz prejšnjih let: Rahlo višja sta indeksa težavnosti in objektivnosti, opazno pa je nižanje števila absolutnih in relativnih točk, drugače rečeno, točkovni uspeh te pole konstantno pada (v primerjavi z lanskim letom za 0,42, s predlanskim za 1,32). Ključnega pomena za uspeh pri tej poli je dobro prebran sklop izbranih besedil ter sposobnost tvorjenja koherentnega in jezikovno pravilnega besedila. Iz generacije v generacijo se na splošno niža sposobnost poglobljenega branja besedil, kar učitelji poskušajo omiliti s tem, da besedila berejo pri pouku med obravnavo del iz sklopa. Bralna pismenost se opazno znižuje, kar ugotavljajo tudi

mednarodne raziskave, npr. PISA. Konstantno pa se znižuje tudi zmožnost tvorjenja jezikovno in pravopisno pravilnega besedila, na kar kažeta postavki jezikovna pravilnost in slog.

Druga posebnost je ta, da je interpretativni esej pisalo le 2 % kandidatov. Ta tip eseja kaže sicer opazno boljše rezultate, kar je razumljivo, če se zanj odloči tako malo kandidatov.

4.3.2 Izpitna pola 2

Nekaj statističnih indeksov po postavkah: št. kand.: 6392; povprečno št. absolut. t.: 74,06; št. relat. t.: 18,52; indeks težavnosti: 0,61; indeks diskriminativnosti: 0,28; 3-krat oc.: 0.

Maksimalno število doseženih t.: 1 kandidat 110, 4 kandidati 109.

Izpitna pola 2 čim bolj celovito preverja sporazumevalne zmožnosti kandidatov, tj. razumevanje, analiziranje in vrednotenje izhodiščnega besedila določene neumetnostne besedilne vrste z različnih vidikov ter s tem tudi vse pomembne sestavine in cilje učnega načrta.

Izpitna pola je sestavljena tako, da v ustreznih deležih vključuje naloge za preverjanje vseh vrst razčlemb neumetnostnega besedila: pomensko, naklonsko, okoliščinsko, tvorno (pravorečno in pravopisno), jezikovno (besedno-slovnico in besedilno) in metajezikovno.

Naloge preverjajo tako znanje kot različne zmožnosti (razumevanje snovi, povezovanje s primeri, uporabo, povezovanje ugotovitev na nov način, kritično presojo, uporabo znanja v novih situacijah ali ob tvorbi novega besedila). Dejavnosti oz. naloge v izpitni poli so zastavljene tako, kakor potekajo tudi pri pouku.

Ker se vse naloge v IP 2 navezujejo na izhodiščno besedilo, presojamo veljavnost ter ustreznost indeksov težavnosti in ločljivosti/diskriminativnosti z vidika celote. Pri IP 2 ne analiziramo indeksa objektivnosti, saj so bile naloge, razen kontrolnih primerov (37) in nalog mejnega kontrolnega ocenjevanja, ocenjene samo enkrat.

V nadaljevanju bodo predstavljene posamezne karakteristike za celotno polo, nato pa posebej izstopajoče naloge.

4.3.2.1. Indeks težavnosti

Indeks težavnosti IP 2 je 0,61 (lani 0,57; 2012 – 0,62; 2011 – 0,63) in je ustrezen (biti mora 0,10–0,90).

V IP 2 ni nobene naloge z indeksom težavnosti pod 0,10, ena naloga ima višjega od 0,90, to je naloga 13 z indeksom 0,97. Kot težje naloge so tiste z indeksom pod 0,50, to so štiri (naloge: 10, 14, 18 in 20).

a) Naloge z visokim IT-jem

13. V izhodiščnem besedilu je kar nekaj prevzetih in slogovno zaznamovanih besed, ki jih je mogoče razložiti z ustreznimi sopomenskimi izrazi. S katerimi izrazi bi lahko nadomestili zapisane besede – pomagajte si tudi z izhodiščnim besedilom? Črke sobesedilno ustreznih domačih izrazov zapišite na črtice.

___ katalizator	A pogovor
___ čvek	B (visoka) izobraženost
___ kreativna (rešitev)	C zmogljivost, zmožnost
___ formalna (oblika)	Č ustvarjalna
___ institucionalna (oblika)	D pospeševalec, usmerjevalec
___ potencial	E predpisana oblika
___ mini	F določena od neke ustanove
___ kukanje	G delovanje
___ akcija	H kratek čas
	I opazovanje
	J majhen

(5 točk)

IT je 0,97 in je najvišji med vsemi nalogami. Naloga spada v drugo taksonomsko stopnjo in je zaprtega, izbirnega tipa. Z njo se preverja poznavanje pomena prevzetih in slogovno zaznamovanih besed. Kandidati so bili pri tej nalogi uspešni, saj so besede iz izhodiščnega besedila tako splošno znane, da je bila za kandidate prelahka. Taka naloga je bila sicer v prejšnjih polah precej težka in slabo reševana.

15. V 1. in 2. odstavku so uporabljeni tudi spodaj zapisani glagoli. Glagolom določite glagolski vid in čas.

Izpis glagolov	Glagolski vid izpisanega glagola	Glagolski čas izpisanega glagola
je potekala		
so postavili		
so se zgnatli		
si izmenjajo		
je zraslo		
se povezujejo		

(6 točk)

IT je 0,85 in je drugi najvišji med vsemi nalogami. Naloga spada v drugo taksonomsko stopnjo in je zaprtega, dopolnjevalnega tipa. Z njo se vrednoti jezikovna zmožnost, saj preverja osnovno jezikovnosistemsko znanje. Naloga je bila za kandidate lahko rešljiva zaradi enostavnih primerov. Ustrezen ID kaže, da je bilo pri reševanju te naloge potrebno neko naučeno predznanje. Jezikovne naloge so bile običajno slabše reševane.

1. in 19. naloga: Obe imata IT 0,80. Pri 1. gre za nalogo določanja okoliščin, ki je kandidatom znana, 19. naloga je pravopisna, tudi dovolj standardna in preverja zelo osnovno znanje.

b) Naloge z nizkim IT-jem (pod 0,50)

14. V 3. odstavku so uporabljene tudi slogovno zaznamovane besedne zveze. Izpišite 4 slogovno zaznamovane besedne zveze in jim pripišite slogovno nezaznamovane ustreznice.

Izpis slogovno zaznamovane besedne zveze	Slogovno nezaznamovana besedna zveza

(6 točk)

IT je 0,30 in je najnižji med vsemi nalogami. Naloga spada v drugo taksonomsko stopnjo, z njo se vrednoti metajezikovna zmožnost, saj preverja poznavanje slogovno zaznamovanih in slogovno nezaznamovanih sopomenskih besednih zvez. Nizek indeks težavnosti te naloge sporoča med drugim to, da je uspešnost reševanja naloge precej odvisna od tega, kako je naloga zastavljena, ter od tipa naloge. Prejšnja (13. naloga) je v tej poli najbolj reševana, pa je iz iste jezikovna ravnine kot ta, ki je najslabše reševana. V prejšnji nalogi namreč kandidat izbira med ponujenimi rešitvami, v tej pa mora primere za oba stolpca poiskati sam. ID je ustrezen.

20. Poimenujte pomenska razmerja med stavki v zapisanih povedih in ugotovite, za kateri način razvijanja teme so značilna.

Zapisana poved	Pomensko razmerje
Ko je v ljubljanskem parku Tivoli prvič potekala Zelemenjava, je bilo začetnih nekaj minut naravnost čudnih.	
Udeleženci so na mizo postavili presežke vrtnin s svojih vrtov in se vsi zgnetli na eno stran mize.	
Navdušenci se že povezujejo tudi v skupini na spletnem omrežju Facebook, kjer so doslej pritegnili okoli 900 podpornikov.	

Način razvijanja teme: _____

(4 točke)

IT je 0,38 in je drugi najnižji med vsemi nalogami. Naloga spada v drugo taksonomsko stopnjo in je naloga zaprtega tipa, in sicer dopolnjevalna. Z njo se vrednoti zmožnost prepoznavanja in razumevanja pomenskih razmerij in z njimi povezanih slogovnih postopkov. Za uspešno reševanje te naloge nista dovolj bistrost in iznajdljivost, pomenska razmerja in slogovni postopek je treba poimenovati, zato je ID zelo visok.

Podobno lahko ugotovimo za preostali nalogi z IT-jem pod 0,50, to sta 10. in 18.

V 18. nalogi (IT = 0,40) so kandidati morali utemeljiti napačno rabo vejice z S-strukturo, v 10. pa označiti mesto naglasa v besednih zvezah *velike družine* in *Velika Britanija*, pojasniti pomensko razliko

med pridevnikoma in tvoriti svojilni pridevnik moškega spola iz besedne zveze Velika Britanija. V obeh primerih je bilo za uspešno reševanje potrebno jezikovnosistemsko in pravopisno znanje, kar pri obeh nalogah potrjuje visok ID.

Komentar: Naloge z visokim IT-jem so standardne ali pa besedilo ponuja manj zahtevne jezikovne primere. Zanimivo je, da je skoraj pri vseh teh nalogah indeks ločljivosti ustrezen. Naloge s področja tematsko-vsebinske razčlembe dosegajo vrednosti IT okoli 0,60. Nižje vrednosti IT-ja dosegajo naloge s težjimi primeri s področja jezikovne in metajezikovne razčlembe, saj je tu potrebno neko pridobljeno/naučeno znanje. Uspešnost reševanja je v veliki meri odvisna od tega, kako je naloga zastavljena.

4.3.2.2 Indeks ločljivosti/diskriminativnosti

Indeks ločljivosti celotne IP 2 je 0,28 (lani 0,27; 2012 – 0,29; 2011 – 0,28), torej je nad 0,20, kar je spodnja meja za ustreznost tega indeksa.

Nalog s prenizkim indeksom je 5, te so: 4., 5., 6., 7. in 19.

5. Preberite 7. odstavek izhodiščnega besedila, v katerem je avtorčin namen izražen posredno.

5.1. Kateri namen je avtorica v 7. odstavku izrazila posredno? Obkrožite črko pred ustreznim odgovorom.

- A izraziti mnenje o dogodku
- B obvestiti o prihajajočem dogodku
- C slikovito predstaviti osebo (kuharja Janeza Bratoža)
- Č opisati potek zelemenjave

(1)

5.2. S katerim jezikovnim sredstvom je izražen namen? Obkrožite črko pred ustreznim odgovorom.

- A z rabo prihodnjega časa
- B z rabo trpnika
- C z rabo sedanjega časa
- Č z rabo pogojnika

(2)

5.3. Za katero besedilno vrsto so v 7. odstavku uporabljena jezikovna sredstva in zapisani podatki značilni?

Besedilna vrsta: _____

(2)

(5 točk)

Ta naloga ima najnižji ID med vsemi nalogami, to je 0,09. Naloga je strukturirana, zaprtega, izbirnega in dopolnjevalnega tipa, spada na drugo kognitivno raven. Preverja tematsko-vsebinsko razčlembo besedila oz. razumevanje vloge jezikovnih sredstev in prepoznavanje besedilne vrste, torej kombinira različne vrste razčlembe. Čeprav je naloga zahtevna, je IT 0,60. Za uspešno reševanje naloge so kandidati »unovčili« predvsem bistrost in sposobnost logičnega razmišljanja.

4. O čem govori izhodiščno besedilo?

4.1. Kaj je tema besedila?

(2)

- 4.2. V katerih delih besedila je tema izhodiščnega besedila najjasneje izražena? Obkrožite črki pred pravilnima odgovoroma.

Tema izhodiščnega besedila je najjasneje izražena v:

- A naslovu.
- B podnaslovu.
- C 1. odstavku.
- Č 2. odstavku.
- D 4. odstavku.
- E 6. odstavku.
- F zadnjem odstavku.

(2)

(4 točke)

ID je 0,13. Naloga je zaprtega tipa, dopolnjevalna in izbirna, s področja tematsko-vsebinske razčlembes besedila. Reševana je uspešno (IT = 0,67), pri tem pa je bila ključna zmožnost natančnega branja in logičnega povezovanja.

Ista ugotovitev velja za 7. nalogo z ID-jem 0,14 in IT-jem 0,78, s tem da je ta naloga samo s področja pomenske razčlembes. 6. in 19. naloga imata ID 0,18, obe sicer zahtevata tudi pridobljeno znanje, prevladujoče značilnosti izhodiščnega besedila oz. rabo velike začetnice, vendar gre v obeh primerih za temeljno znanje in splošno razgledanost.

Komentar: Naloge s prenizkim ID-jem (pod 0,20) so torej dobro reševali kandidati, ki so bili pri drugih nalogah uspešni, pa tudi tisti, ki so bili manj uspešni. Te naloge so v glavnem s področja vsebinske in okoliščinske razčlembes in niso zahtevale veliko jezikovnosistemskega znanja, ampak so kandidati »unovčili« predvsem svojo bistrost, iznajdljivost, sposobnost logičnega povezovanja in poglobljenega branja, vse to pa v povezavi z zmožnostjo hitrejšega miselnega procesiranja. Nižji ID imajo tudi standardne naloge v tej poli, ki preverjajo temeljno znanje oz. splošno razgledanost (raba velike začetnice, besedilna vrsta ...)

Letošnja IP 2 je v primerjavi z lansko dosegla višje rezultate: število absolutnih točk je višje za 5,15; št. relat. t. za 1,29; IT je višji za 0,04, ID za 0,01. S tem se je bolj približala rezultatom pol iz prejšnjih let, čeprav se uspešnost tudi te pole iz leta v leto znižuje.

4.3.3 Ustni izpit

Ustni izpit je notranji del maturitetnega izpita. Preverjajo se tisti cilji učnega načrta, ki jih pisni del ne more preverjati, ti so: zmožnost smiselnega in estetskega branja, zmožnost govornega izražanja v knjižnem jeziku ter uporabno literarnozgodovinsko in literarnoteoretično znanje ob razlagi predloženega literarnega besedila oz. odlomka ter pregledno literarnozgodovinsko znanje po veljavnem katalogu oz. pregledno znanje, razumevanje ter zmožnost kritičnega razmisleka o vlogi in položaju slovenskega jezika v preteklosti in sedanjosti. Sestavljen je iz:

- a) glasnega branja predloženega literarnega/polliterarnega besedila,
- b) vprašanja ob predloženem literarnem/polliterarnem besedilu ali odlomku (usmerjena interpretacija oz. dialog),
- c) preglednega vprašanja iz književnosti ali strukturirane jezikovne naloge ob predloženem besedilu oz. odlomku.

Nekaj statističnih indeksov po postavkah: povprečno število doseženih relativnih in absolutnih točk pri ustnem delu je 17,17, indeks težavnosti je 0,85, indeks diskriminativnosti je 0,38.

Komentar: Že tradicionalno so kandidati pri tem delu izpita najuspešnejši, po spremembi PIK-a se je uspešnost še povečala. Največ kandidatov je z 20 točkami, tj. 25 %, št. relativnih in absolutnih točk iz

leta v leto raste (od lani na letos za 0,08), IT in ID ostajata približno enaka: 0,85 oz. 0,38. Tako visok uspeh na ustnem izpitu že do sedaj ni bil prepričljiv, krivulja uspeha ni normalna.

4.4 Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov

Najpogostejši nepravilni odgovori so prikazani v vsebini podpoglavja 4.3.

4.5 Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah

V nasprotju z lanskim letom, ko so se usule pripombe na IP 2, letos DPK SM za SLO ni prejela nobene pisne pripombe ne na prvo ne na drugo izpitno polo, niti ne na Navodila za ocenjevanje. Komisija mnenja ne preverja s posebnim vprašalnikom, spodnje ugotovitve so nastale po pogovorih in pripombah na seminarjih ali po drugih ustnih stikih.

1. PK je pri sestavi letošnjih IP 2 upoštevala lanskoletne pripombe ocenjevalcev predvsem v zvezi z zahtevnostjo pole zaradi prevelikega števila dovolj zahtevnih in novih tipov nalog, pozorno je prebrala in upoštevala večino pripomb pregledovalcev. Uspeh letošnje pole je primerljiv z rezultati tistih pred letom 2013.
2. Prevladujoče mnenje ocenjevalcev je, da je bila letošnja IP 1 vsebinsko in taksonomsko ustrezno sestavljena, oba eseja sta se nanašala na ključne vsebinske, tematske in motivne elemente v romanih. Druga izpitna pola je preverjala učno snov gimnazijskega programa za slovenščino, bila je ustrezna po zahtevnosti in ne preobsežna. Tudi *Navodila za ocenjevanje* so dovolj natančno opredeljevala pričakovane, dopustne in neustrezne (delne) rešitve in meje tolerance.
3. Novosti, ki jih je prinesla sprememba PIK-a, so postale standardne, čeprav se pogosto sliši pripomba, da se pri esejskih nalogah pozna skrajšanje časa za 30 minut pri načrtovanju besedila in pri jezikovni pravilnosti, ker zmanjka časa za pregled naloge.
4. Oblika seminarjev, ki smo jo uvedli po spremembi PIK-a, se je izkazala za uspešnejšo, bolj pragmatično in je postala standard. Glavna prednost je, da ocenjevanje vadimo na nalogah spomladanskega izpitnega roka. Enako velja za IP 2, s tem da po seminarju opravimo še drugo moderacijo in s tem *Navodila za ocenjevanje* dorečemo in v glavnem rešimo vse nejasnosti.
5. Tudi ocenjevanje je doseglo nek standard z uspehi in s pomanjkljivostmi, ki se jih težko presega. Delež nalog, ki gredo v kontrolno/tretje ocenjevanje, se je ustalil pri pribl. 4 %. Kljub prizadevanju, da bi na seminarjih čim bolj poenotili vse elemente ocenjevanja, kljub predstavitvi pol samo na enem mestu itd., je ocenjevanje vsake nove naloge tako zahtevno, posebno in enkratno delo, da se vedno znova pokažejo odstopanja in pretirana nihanja zaradi različnega razumevanja taksonomske zahtevnosti postavk v IP 1, pretirane strogosti ali popuščanja, ozkosti ali širine pri pričakovani vsebini problemskega vprašanja, upoštevanja ali zanemarjanja delnih oz. še sprejemljivih rešitev v IP 2 ipd. Skratka, na ocenjevanje vpliva toliko dejavnikov, da ima pričakovano poenotenje neke meje. To potrjuje tudi letošnji podatek, da se je zelo povečalo število ugodno rešenih pritožb, ker so izvedenci pogosto ugotavljali prestrogo oceno neke postavke ali naloge.

Ob ugotovitvi, da je potek celotne mature pri slovenščini precej utečen proces, pa bi bilo dobro premisliti nekaj opozoril analize:

1. Razlagalni/interpretativni esej je pisalo samo 2 % kandidatov iz vzorca.
2. Pri ustnem izpitu največ kandidatov doseže 20 točk (25 %), od 18 do 20 točk doseže 55 % kandidatov.
3. Zmožnost poglobljenega branja/bralne pismenosti iz leta v leto upada, posledično upada uspeh IP 1.
4. Iz leta v leto se znižuje sposobnost tvorjenja koherentnega jezikovno-slogovno in pravopisno ustreznega besedila.
5. Narašča število kandidatov s posebnimi potrebami. Bo spremenjeni pravilnik zajezil ali celo zmanjšal ta trend?

5 Zunanje ocenjevanje in ugovori

5.1 Zunanje ocenjevanje

Pisni del izpita v spomladanskem izpitnem roku je potekal v dveh delih: IP 1 so kandidati pisali 6. maja, IP 2 pa 3. junija 2014. Pisni del izpita je pri obeh polah potekal brez posebnosti. Po pisanju IP 2 so iz ene od gimnazij sporočili, da so na začetku pisanja izpitne pole kandidatom pozabili posredovati informacijo, da je v navodilih za 10. nalogo napačno navedeno številčenje odstavkov. Naloge kandidatov te šole je ocenila skupina ocenjevalcev, ki je bila pozorna na uspeh te naloge, ali je bila pri teh kandidatih zaradi manjkajoče informacije mogoče slabše reševana.

Moderacija *Navodil za ocenjevanje* IP 1 je bila 9. maja. Opravili so jo člani DPK za SLO in pomočniki glavnega ocenjevalca ali t. i. regijski vodje. Na seji smo potrdili *Navodila za ocenjevanje* z manjšimi dopolnitvami delno pravih rešitev v posameznih postavkah. Dodali smo tudi navodila o upoštevanju zapisa velike začetnice in variantnega pregibanja imen za posamezne dramske like ter opozorilo o upoštevanju vsebinskih napak pri točkovanju posamezne postavke, o zanemarjanju rabe terminov protagonist-antagonist ipd. Predstavitev izpitne pole in *Navodil za ocenjevanje* je bila 10. maja v Ljubljani, združena je bila s seminarjem za usposabljanje zunanjih ocenjevalcev. Obe dejavnosti sta potekali brez zapletov. Zamenjava IP 1 iz 1. v 2. ocenjevanje je bila 30. maja znotraj regij, vrnitev pole iz 2. ocenjevanja je bila 14. junija. Pred začetkom 2. ocenjevanja smo izločili pole kandidatov, ki niso uspešno zaključili 4. letnika.

Moderacija *Navodil za ocenjevanje* IP 2 je bila 13. junija. Opravljena je bila v enaki zasedbi kot za IP 1. Na seji smo v *Navodila za ocenjevanje* na podlagi pregledanih pol kandidatov vnesli za nekaj nalog dodatne variantne in delne rešitve. Predstavitev IP 2 in razlaga *Navodil za ocenjevanje* je bila 14. junija v Ljubljani, združena je bila s seminarjem za usposabljanje zunanjih ocenjevalcev. Na koncu seminarja smo opravili še 2. moderacijo te pole. Na seminarju smo namreč najprej predelali osnovno delovno gradivo za usposabljanje, potem pa je vsak ocenjevalec poskušal oceniti še 4 naloge. Pri tem se je pojavilo nekaj novih vprašanj, ki smo jih rešili z delno dopolnitvijo moderiranih *Navodil za ocenjevanje*. Vrnitev nalog IP 2 iz ocenjevanja je bila 24. junija.

Do 27. junija, ko je DPK za SLO postavila pragove med ocenami, se je opravilo tudi kontrolno/tretje ocenjevanje 615 nalog IP 1 (pri IP 2 ni bilo kontrolnega ocenjevanja), v sodelovanju s strokovnjakom so bile ocenjene 3 naloge kandidatov s posebnimi potrebami. Letos ni bilo prošenj kandidatov, da naj pri ocenjevanju upoštevamo tudi besedilo na konceptnem listu. Pregledali ter popravili smo 37 »maksimumov« pri IP 2 in odpravili še druge pomanjkljivosti pri ocenjevanju. Po postavitvi pragov med ocenami smo opravili še kontrolno mejno ocenjevanje obeh izpitnih pol 99 kandidatov, ki so dosegli 46 oziroma 47 točk – 59 od teh je prestopilo prag pozitivne ocene, dodatnih 8 je doseglo pogojno pozitivno oceno.

Iz leta v leto narašča število nalog kandidatov s posebnimi potrebami (letos že 104). Ker te naloge ocenjujejo le posebej usposobljeni ocenjevalci in ker to ocenjevanje zahteva več dela in zato traja dalj časa, se pojavlja vprašanje dodatnega vrednotenja ocenjevanja teh nalog.

5.2 Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene

Pri slovenščini je že tradicionalno največ pritožb, letos opazno več kot lani, vendar približno toliko kot prejšnja leta. Ugovore smo reševali trije izvedenci. Večinoma so se pritožili kandidati, ki so bili na meji med ocenama, predvsem višjima, znatno manj je bilo tistih na meji med negativno in pozitivno oceno

zaradi opravljenega mejnega kontrolnega ocenjevanja. Prevladovali so ugovori z utemeljitvami, tudi zelo obširnimi.

Zahtev za vpogled je bilo 814 (lani 718), ugovorov na oceno je bilo 318 (lani 225), to je 4,5 % (lani 3,02 %) vseh izpitov pri slovenščini. Do spremembe točk – zvišanja – je prišlo pri 187 (lani 94) ugovorih, do spremembe ocene pri 104 (lani 41) kandidatih, to je 32,7 % (lani 18 %). Povprečna sprememba % točk je bila 1,32 (lani 1,25 %), povprečna sprememba točkovne ocene je bila 1 (lani 0,98). Največja sprememba % točk je bila 9 (lani 7). Največja sprememba točkovne ocene je bila 2 (lani 1).

Analiza statističnih podatkov kaže, da so se v primerjavi z lanskim letom zvišali vsi indeksi, najbolj pa: število ugovorov (indeks 1,4), sprememba točkovne ocene (indeks 1,98) in ocen (indeks 2,53) in največja sprememba točkovne ocene (indeks 2).

Ta analiza ne zna odgovoriti na vprašanje, zakaj se je po lanskem upadu letos tako povišalo število ugovorov. Tudi pri drugih podatkih predvsem ugotavljamo dejstva, ki se jih ne da res prepričljivo pojasniti. Ta dejstva so:

- da je prišlo pri izvedenskih mnenjih do mnogih popravkov (sprememb točk navzdol je 94, navzgor 187, samo pri 38 ugovorih je bilo točkovanje potrjeno);
- da je letos izredno poskočil odstotek ugodno rešenih ugovorov, iz 18 % na 32,7 %;
- da so popravki navzgor kar visoki (najvišji za 9 %, najvišja sprememba točkovne ocene je 2).

Te podatke se da deloma pojasniti s tem, da je mnogim kandidatom, ki so vložili ugovor, manjkala le 1 točka do višje točkovne ocene. Če je izvedenec ugodno rešil pritožbo, pomeni, da so bile naloge prestrogo točkovane. Menim, da so bile pri esejski nalogi zelo strogo točkovane tiste postavke, ki so vključevale vsebine, ki so jih kandidati že poznali iz obravnavanja dramskih besedil pri pouku.

Ta analiza ugotavlja med drugim pozitivne in negativne plati zunanjega ocenjevanja pri letošnji maturi in s tem narekuje delo za naslednji seminar za usposabljanje ocenjevalcev, ko bomo poskušali pomanjkljivosti odpraviti.

6 Povzetek

6.1 Ocena uspeha kandidatov

Letos je izpit splošne mature iz slovenščine kot materinščine v spomladanskem izpitnem roku prvič opravljalo 6.392 kandidatov (lani 6.756 kandidatov, predlani 6.709). Maturitetni izpit iz slovenščine je letos potekal brez večjih težav, analiza pisnega in ustnega dela pa je pokazala povsem primerljive rezultate s prejšnjimi leti. Če pogledamo analizo rezultatov izpitne pole 1 – naslov tematskega sklopa za letošnje splošno maturo je bil Človek v svetu –, vidimo, da sta rahlo višja indeksa težavnosti in objektivnosti, opazno pa je nižanje števila absolutnih in relativnih točk, drugače rečeno, uspeh te izpitne pole konstantno pada (v primerjavi z lanskim letom za 0,42, v primerjavi s predlanskim za 1,32). Znižuje se tudi zmožnost tvorjenja jezikovno in pravopisno pravilnega besedila, to kažeta postavki jezikovna pravilnost in slog pri esejih (za jezikovno pravilnost je pri razpravljalnem eseju IT 0,23). Izpitno polo 1 je pisalo 6.392 kandidatov; povprečno število odstotnih točk: 66,37; število absolutnih in relativnih točk: 30,66; indeks težavnosti: 0,61; indeks objektivnosti: 0,62; to je primerljivo s preteklimi leti, vendar se nadaljuje padajoči trend. Ob tem je treba omeniti, da je velika večina kandidatov (98 %) pisala razpravljalni esej, interpretativni esej pa le 2 % kandidatov, ki so splošno maturo opravljali prvič, 129 kandidatov, število odstotnih točk je bilo 70,12; to pomeni, da je pri tem eseju število odstotnih točk višje za 3,89 %. Vse možne točke (tj. 50 točk) je pri izpitni poli 1 doseglo 5 kandidatov. Največ težav sta kandidatom povzročala problemsko vprašanje in opredelitev do tega vprašanja pri razpravljalnem eseju (postavka C). Ključnega pomena za uspeh pri tej izpitni poli je bil dobro prebran sklop izbranih besedil, to pa je povezano z vprašanjem bralne kulture, predvsem poglobljenega branja zahtevnejših besedil, in s sposobnostjo tvorjenja koherentnega in jezikovno ustreznega besedila. Iz generacije v generacijo se očitno na Slovenskem niža sposobnost poglobljenega branja besedil; to poskušajo učitelji omiliti tako, da besedila berejo pri pouku med obravnavo del iz tematskega sklopa.

Če pogledamo preverjanje na podlagi razčlenbe neumetnostnega besedila (IP 2), je bil uspeh boljši kakor lansko leto in primerljiv s prejšnjimi leti, pri tem pa smo lahko meje ocen ponovno približali dolgoletnim mejam. Težav med preverjanjem ni bilo, izpitna pola 2 je bila tudi med dijaki sprejeta pozitivno, čeprav rezultati potem niso tako zelo odstopali navzgor. Nekaj statističnih indeksov po postavkah: kandidatov je bilo 6.392; povprečno število absolutnih točk: 74,06; število relativnih točk: 18,52; indeks težavnosti: 0,61; indeks diskriminativnosti: 0,28. Maksimalno število doseženih točk: 1 kandidat je dobil 110 točk (od 120), 4 kandidati pa po 109 točk. Glede na diskusijo na seminarju o »jezikovnem« delu splošne mature, ki smo ga organizirali skupaj z Zavodom RS za šolstvo avgusta 2014, nas preseneča, da ni bilo več kandidatov z visokim številom točk. Zato je za konec treba izpostaviti dejstvo, da iz leta v leto uspeh pri slovenščini konstantno pada, to pa je posledica predvsem zniževanja zmožnosti tvorjenja jezikovno in pravopisno pravilnega besedila (na to kažejo predvsem pri postavki jezikovna pravilnost in slog IP 1 in IP 2, pri kateri so bile slabo reševane pravopisne in jezikovnosistemske zahtevnejše naloge, letos so bile to 10., 14. in 18. naloga).

6.2 Ocena kakovosti izpitnih pol

Analiza izpitne pole 1 je pokazala primerljive rezultate glede na prejšnja leta. Rahlo višja sta indeksa težavnosti in objektivnosti. Če primerjamo indekse razpravljalnega in interpretativnega eseja, ugotovimo, da so indeksi drugega opazno boljši, to pa pomeni, da se za ta tip eseja vendarle odločajo boljši in literarno inventivnejši kandidati. Indeks težavnosti za razpravljalni esej (0,61) kaže, da vsebinski del tega eseja ni bil prezahteven; enak je lanskoletnemu; indeks težavnosti interpretativnega

eseja (0,67) prav tako kaže, da vsebinski del ni bil prezahteven, za 0,06 je višji kakor pri razpravljalnem eseju. Razpon med indeksi vsebinskih postavk je ustrezen. V primerjavi z razpravljalnim esejem ima interpretativni esej enako kakor prejšnja leta boljše edukometrične indekse, pa tudi višji uspeh, saj je število odstotnih točk višje za 3,89 %, število absolutnih in relativnih točk pa za 2,93 %. Tudi v primerjavi z lanskim interpretativnim esejem je letošnji po številu relativnih in absolutnih točk višji za 1,1 absolutne točke.

Izpitna pola 2 ustreza temeljnim merilom veljavnosti v okviru dopustne tolerance. Odstotkovno razmerje med nalogami za posamezno vrsto razčlemb je primerljivo z nalogami izpitne pole 2 iz prejšnjih let, enako velja za delež nalog zaprtega, polodprtega in odprtega tipa. Analiza pokaže, da je znotraj posameznih postavk, na podlagi katerih se vrednoti veljavnost, ustrezen delež posameznih nalog na različnih kognitivnih ravneh, z rahlo prenizko stopnjo tretje ravni. Indeks težavnosti izpitne pole 2 je bil letos 0,61 (lani 0,57; leta 2012 je bil 0,62; leta 2011 pa 0,63) in je ustrezen (biti mora od 0,10–0,90). Letošnja izpitna pola 2 je v primerjavi z lanko dosegla višje rezultate: število absolutnih točk je višje za 5,15, število relativnih točk za 1,29, indeks težavnosti je višji za 0,04, indeks diskriminativnosti pa za 0,01.

6.3 Druge ugotovitve

Na podlagi pisnega preverjanja lahko torej ugotovimo, da je bilo letošnje preverjanje na ravni preteklih let, pri tem pa se je pri izpitni poli 2 glede na lanko splošno maturo zvišal uspeh, ki je letos primerljiv s prejšnjimi leti. Tako pri eseju kakor pri razčlembi neumetnostnega besedila se kaže upad splošne opismenjenosti kandidatov. To se še posebno dobro vidi pri pravopisnih nalogah (v IP 2), pri katerih kandidati dobro rešujejo le osnovne pravopisne naloge izbirnega tipa, zahtevnejše naloge pa so slabo reševane. Ob tem se zastavlja vprašanje, ali bo treba preverjati več jezikovnosistemskega znanja pri izpitni poli 2, to pa obenem pomeni večjo usmerjenost v jezikovno pravilnost in v znanje jezika tudi na praktični ravni; to smo drugače v tem letu želeli doseči že z odgovarjanjem v povedih (manj nalog zaprtega tipa). Prav tako se kaže potreba po razmisleku o zadnji nalogi (tvorjenje neumetnostnega besedila); o tem smo in še bomo razpravljali na DPK SM za slovenščino. Ne nazadnje se preverja zmožnost tvorjenja besedila pri eseju (IP 1). Uspeh obeh izpitnih pol (IP 1 in IP 2) se iz leta v leto znižuje. Odločilno vprašanje je, ali je naloga splošne mature, da opozarja na posamezne primanjkljaje v znanju dijakov, ali pa bo morala popustiti trendom slabše pismenosti, ki se kažejo predvsem pri zahtevnejših nalogah in besedilih.

Pri slovenščini je že tradicionalno največ ugovorov, letos opazno več kakor lani, vendar približno toliko kakor prejšnja leta. Večinoma so se pritožili kandidati, ki so bili na meji med ocenama, predvsem višjima, torej boljši kandidati, znatno manj je bilo kandidatov na meji med negativno in pozitivno oceno zaradi opravljenega mejnega kontrolnega ocenjevanja. Več sprememb ocene je bilo pri eseju, to je posledica takšnega tipa preverjanja (esejskega), nekaj sprememb pa je bilo tudi pri izpitni poli 2. Prav zaradi ugovorov boljših kandidatov je bilo tudi več sprememb točkovne ocene, ki je tudi malenkost višja kakor lani. Po besedah izvedencev so ocenjevalci praviloma strožji pri vrednotenju boljših esejev. Na seminarjih in ob moderacijah bomo s simulacijo izpitne pole 1 in izpitne pole 2 ocenjevalce opozorili na vse nepravilnosti, napake in pasti pri ocenjevanju (splošne mature 2014), mogoče pa bi bilo treba tudi ponovno uvesti kontrolno ocenjevanje izpitne pole 2, saj to nehote prisili ocenjevalca, da je natančnejši pri svojem delu.

Ob ugotovitvi, da je potek celotne splošne mature iz slovenščine drugače dobro utečen proces, pa bo treba premisliti o nekaterih podatkih:

1. Razlagalni/interpretativni esej sta pisala samo 2 % kandidatov iz referenčne skupine (lani 6,41 %, predlani skoraj 14 %), čeprav oziroma verjetno prav zato dosegajo pri tem eseju boljše rezultate.

2. Pri ustnem izpitu največ kandidatov doseže 20 točk (25 %), od 18 do 20 točk doseže 55 % kandidatov, to pa kaže na še dodatno nujnost zunanjega preverjanja znanja.
3. Zmožnost poglobljenega branja iz leta v leto upada, kot posledica tega upada tudi uspeh izpitne pole 1.
4. Iz leta v leto se znižuje sposobnost tvorjenja jezikovno-slogovno in pravopisno ustreznega koherentnega besedila.
5. Narašča število kandidatov s posebnimi potrebami. Bo spremenjeni pravilnik zajezil ali celo zmanjšal ta trend?

Odgovor na ta in še druga vprašanja bo moral poleg komisije za splošno maturo in RIC-a dati tudi preostali del stroke v šolah. Oblikovanje kakovostnih piscev in govorcev v slovenskem jeziku ne more biti samo naloga profesorjev slovenščine, ampak je to proces učenja jezika, povezan s celotnim procesom izobraževanja v šolah in tudi v širši družbi.